Vəhid Goruslu
(Prof. Dr.)

Quzey və Güney
Azərbaycanda Kimlik

Romantik Baxışdan Analitik və Praqmatik Təhlilə: İki Əsr Ayrı Qalmış Bir Xalqın Kimlik Təhlili

QANUN NƏŞRİYYATI

Mündəricat (Ümumi Baxış)

Həsr etmə **21**

Müəllifin Haqqında **23**

Bu Kitab və *"Azərbaycan: Praqmatik Təhlil"* Kitab Seriyası Haqqında **25**

Hissə A – Giriş: Ön söz, Kitabın Fəlsəfəsi, Xalqımız və Ayrılığımızın Tarixi ... **27**

Fəsil 1 – Müəllifin Ön sözü: Kimlik Axtarışı və Təhlili Üzrə Bir Ömür 29
Fəsil 2 – Xalqımızın Ayrılığı və Kimliyi: Emosional Baxış da Lazımdır, Analitik Baxış da 53
Fəsil 3 – 50 Milyon Azərbaycanlı – Bir Xalq, İki Tale, və Çox Fərqli Kimliklər: Bu Kitabın Məqsədi 61
Fəsil 4 – Türkmənçay Müqaviləsi: İki Əsr Ayrılığın və Altı Fərqli Sistemin Kimliyimizə Təsirlərinə Analitik Baxış 67

Hissə B – Güney Azərbaycanlılar: Kimlikləri, Assimilyasiyaları, və Oyanışları **81**

Fəsil 5 – Güney Azərbaycan Türklərinin Qonşu Xalqları və Yaşadığı Coğrafiyaya Baxış 83
Fəsil 6 – Güney Azərbaycanlı Kimliyi Nədir və Necə Təhlil Olmalı? 93
Fəsil 7 – Yeddi-Dərəcəlik Kimlik Spektri: Güneyi Azərbaycanda Kimliyin Təhlili Modeli 101
Fəsil 8 – Spektr Praktikada: Güneyi Azərbaycanlıları Xəritələndirmək 115
Fəsil 9 – Eyni Azərbaycanlı Ailə, Eyni Ana, Eyni Dil, Eyni Ev: Fərqli Kimliklər Necə Yaranır? 123
Fəsil 10 – Azərbaycan Kimliyini Əzməyə və Silməyə Cəhd: Assimilyasiya Üçün Mexanizmlər 135
Fəsil 11 –Assimilyasiya Qarşısında Kim Kimliyini Qoruyur, Kim Təslim Olur və Kimliyini Satır? 171
Fəsil 12 – Oyanış: Güneydə Azərbaycanlı Kimlik Necə Dirilir 181
Fəsil 13 – Acı, Amma Həqiqət: Oyanışın Qarşısındakı Daxili Əngəl – Manqurd Güney Azərbaycanlılar 207
Fəsil 14 – Köklərimizə Geri Dönüş: Güney Azərbaycan Kimliyi Özünü Necə İfadə Edir 235

Hissə C – Quzey Azərbaycanda Kimlik: Müstəqillik Var, Qarabağ Geri Alındı... Kimlik Özgüvəni Tamamdırmı? **245**

Fəsil 15 – Quzey Azərbaycanda Kimliyin Təhlili: Sovet Mirası, Rus Təsiri və Müstəqillikdən Sonra 247
Fəsil 16 – Azərbaycanlıyıq, yoxsa Türk? Quzeydə Kimlik Debatı – Güneydə İsə Cavab Aydındır 257

Fəsil 17 – Quzey Üçün Üç-Ölçülü Kimlik Modeli: Azərbaycanlılıq, Rusluluq və Türklülük (AzRuTu) 263
Fəsil 18 – Quzey Azərbaycanın Güclü İqtisadiyyat, Qarabağ Qələbəsi və Yeni Kimlik Özgüvəni 271

Hissə D – Bir-Birimizə Baxanda: İki Azərbaycan Arasında Kimlik 277

Fəsil 19 – Bir Güneyli Quzeydə: Həsrət Bitdi, Kimlik Başladı, Sanki Yenidən Dünyaya Göz Açdım 279
Fəsil 20 – Ayrı Böyüyən Qardaşlar: İki Azərbaycanlı Görüşəndə 287
Fəsil 21 – Quzeyin Kimlik Haqqında Şanslılığı, və Güneyin Hər Üç Hakim Sistemdə Talehsizliyi 295
Fəsil 22 – Bir-Birimizə Necə Baxırıq: Quzey Güneylilər Gözündə, və Güney Quzeylilər Gözündə 301
Fəsil 23 – Arazın Quzeyində Güclü Respublika: Güneylilərin Kimliyi Üçün Mənəvi Dəstək və Ümid 307
Fəsil 24 – Üçüncü Azərbaycan: Diasporada Kimlik 337

Hissə E – Kimliyimizin Böyük Mənzərəsi və Gələcəyi 351

Fəsil 25 – Xarici Qüvvələr və Kimliyimiz: Rusiya, İran, Türkiyə, Ermənistan və Türk Dünyası 353
Fəsil 26 – Digər Bölünmüş Xalqlar: İrlandlar, Koreyalılar, Almanlar – və Biz Azərbaycanlılar 365
Fəsil 27 – Bu Kitab Kimliyimizin Xəritəsini Çəkdi – Amma Bir Çox Sual Hələ Açıqdır 375
Fəsil 28 – Nəticə: Bir Kök, Çox Budaq – Azərbaycan və Azərbaycanlıların Hekayələri Davam Edir 383

İstinadlar 393

Mündəricat (Ətraflı)

Mündəricat (Ümumi Baxış) **3**
Mündəricat (Ətraflı) **5**
Həsr etmə **21**
Müəllifin Haqqında **23**
Bu Kitab və "Azərbaycan: Praqmatik Təhlil" Kitab Seriyası Haqqında **25**
Hissə A – Giriş: Müəllifin Ön sözü, Bu Kitabın Fəlsəfəsi, Xalqımızın və Ayrılığımızın Tarixi **27**
Fəsil 1 – Müəllifin Ön sözü: Kimlik Axtarışı və Təhlili Üzrə Bir Ömür 29
1.1 Köküm, Çiçəklərim, Tağım Ordadı – Mən Burda Xəstəyəm, Sağım Ordadı 29
1.2 Bərənliq Kəndindən Başlayan Ana Dil, Ata Yurd və Kimlik Sevdası 32
1.3 Yeddi yaşım oldu, məktəb başladı, hava dəyişdi, kimliyim qarışmaya başladı 34
1.4 Azərbaycanlı Kimliyini Nə Zaman Başa Düşməyə Başladım? 35
1.5 Müəllifin Çox Sayda Köç Hekayəsi, Köçəri Olmaq: Hər Şəhər Kimlik Haqqında Ona Nə Öyrətdi? 37
1.6 "Güney" mi deyək, yoxsa "Cənub"? "Şimal" mi deyək, yoxsa "Quzey" Azərbaycan? 41
1.7 Mühəndislik Gözü ilə Kimlik: Analitik Düşüncə Sosial Suallara Necə Tətbiq Edilir 42
1.8 Sağ Beyin, Sol Beyin: Azərbaycan Musiqisi Ruhumu, Bu Kitab Analitik Ağlımızı Bəsləyə Bilər 43
1.9 Bu Kitabı Niyə Yazdım? Gələcəyə Bir Arxiv, Bir Sənədləşmə, Bir Oyanış, Bir Borc, Bir Mənbə 44
2026-cı il yayı. Bakı. İçərişəhər. Bir restoran. 44
Bu kitabın üç məqsədi var. 45
1.10 Kimlərlə Danışdım: Tədqiqat Coğrafiyası və İnsanlar 46
1.11 Quzeyli Soydaşlarımla Yaxın Əməkdaşlıq: Eyni Xalqı Hər İki Tərəfdən Tanımaq 47
1.12 Bir Gün Ana Dilində Rəsmi Təhsil Almayan Bir İnsan, Bu Kitabı Yazıb 49
1.13 Kitabın Tonu, Stili və Yanaşması 51
1.14 İstinadlar və Əlavə Oxuma Haqqında Qeyd 52
Fəsil 2 – Xalqımızın Ayrılığı və Kimliyi: Emosional Baxış da Lazımdır, Analitik Baxış da 53
2.1 Emosional Baxışın Gücü: Ayrılıq Haqqında Minlər Şeir və Mahnımız Var 53
2.2 Quzey və Güneydəki Kimliyimizi Niyə Öyrənməliyik və Təhlil Etməliyik? Başa Düşməsək Nə İtirik? 54
2.3 Şeirin Yanında Analiz: Hissdən Analitik Modelə Körpü Qurmaq 56
2.4 Analitik Baxış Nə Deməkdir – və Niyə Lazımdır? 57

2.5 Sistem Düşüncəsi: Kimliyi Böyük Mənzərədə Görmək 58
2.6 Bu Kitabın Yanaşması: Həm Hisslə, Həm Ağılla – Həm İçəridən, Həm Kənardan, Həm Güneydən, Həm Quzeydən 59

Fəsil 3 – 50 Milyon Azərbaycanlı – Bir Xalq, İki Tale, və Çox Fərqli Kimliklər: Bu Kitabın Məqsədi 61
3.1 Bu Kitab Nə Deyir – və Nə Demir 62
3.2 Niyə Bu Kitab Fərqlidir: Mövcud Baxışların Boşluqları 63
3.3 Quzey və Güney: Bu Kitab Hər İkisinə Necə Baxır? 64
3.4 Bu Kitab Kimin Üçündür və Nə Vəd Edir? 65

Fəsil 4 – Türkmənçay Müqaviləsi: İki Əsr Ayrılığın və Altı Fərqli Sistemin Kimliyimizə Təsirlərinə Analitik Baxış 67
4.1 Türkmənçay Müqaviləsindən Bir az Əvvəl Xalqımızın Vəziyyəti 67
4.2 Türkmənçay Müqaviləsi: Bildiyimiz Tarix – Amma Az Bildiyimiz Kimlik Nəticələri 70
Hələ də Ayrılığın Acısı Gündəmdədir, Hətta Ən Üst Səviyyə Dövlətlər Görüşlərində 71
1828-dən bəri Altı Sistem, Quzeydə Üç, Güneydə Üç Sistem 72
4.3 Quzeydə Üç Fərqli Sistem: Rus İmperiyasından Müstəqilliyə – Hər Sistem Kimliyi Necə Şəkilləndirdi? 74
Birinci Sistem: Rus İmperiyası (1828–1918) – İnteqrasiya, Çevrilmə, Oyanış 74
İkinci Sistem: Sovet İttifaqı (1920–1991) – Bir Əllə Yaşatmaq, Digər Əllə Cilovlamaq 75
Üçüncü sistem: Müstəqil Azərbaycan Respublikası (1991–bu günə) – Dövlət Quruculuğu, Qarabağ, Yeni Özgüvən 76
"Siz Türk Deyilsiniz": İki Əsrlik Kimlik Mühəndisliyi və Bugünkü Debatın Kökü 76
4.4 Güneydə Üç Fərqli Sistem: Qacardan İslam Respublikasına – Hər Sistem Kimliyi Necə Sıxışdırdı? 77
Birinci Sistem: Qacar Dövləti (1828–1925) – Zəif Mərkəzləşmə, Nisbi Muxtariyyət 77
İkinci Sistem: Pəhləvi Dövləti (1925–1979) – Güclü Farslaşdırma, Azərbaycanlı Kimliyinin Aktiv Sıxışdırması 77
Üçüncü Sistem: İslam Respublikası (1979–Bu Günə) – Din Üzərindən İnteqrasiya, Yeni Müqavimət Formaları 78
4.5 İki Əsr Sonra: Altı Sistemin Kimliyimizə Ümumi Təsiri – Kimliyimizdə Nə Dəyişdi, Nə Sabit Qaldı? 78

Hissə B – Güney Azərbaycanlılar: Kimlikləri, Qonşu Xalqları, Assimilyasiyaları, və Oyanışı 81

Fəsil 5 – Güney Azərbaycan Türklərinin Qonşu Xalqları və Yaşadığı Coğrafiyaya Baxış 83
5.1 Güney Azərbaycanlılar, Türk Xalqlarının Yaşadıqları Böyük Coğrafiyada 83
5.2 Türklərin İranı, ya İranın Türkləri? Fars Çərçivəli Xəritədə Türklər 85

5.3 Güney Azərbaycanlılar Harada Yaşayır?
Dörd Vilayətdən Daha Çox Artıq 86
5.4 Azərbaycanlıların Alt Qrupları: Bir Xalq, Bir Kök, Çox Budaq 88
5.5 Sözlər Haqqında Bir Söz: Bir Xalqı Təsvir Etmək Üçün
İşlətdiyimiz Dil Heç Vaxt Neytral Deyil 90
5.6 Rəqəmləri Kim Deyir? İki Nazirin Etirafı 90
Fəsil 6 – Güney Azərbaycanlı Kimliyi Nədir və Necə Təhlil Olmalı? 93
6.1 Kimlik Bir Etiket Deyil: Niyə İkili Baxış Yanıltır 94
Təbrizdə bir kişi var. 94
Yanlış Digər bir Sual: Azərbaycanlısan, yoxsa İranlısan? 94
Güneydə İki Kimlik Bir Arada Yaşayır 95
İkili Baxış Nələri Qaçırır? 95
6.2 Çoxqatlı Kimlik: Biz Yalnız Bir Kimliyə Deyilik 96
Çoxqatlı Kimlik Nədir? 96
Güneyi Azərbaycanda, Çoxqatlı Kimlik Niyə Xüsusi Önəm Daşıyır? 97
6.3 Kimlik Kontekstdən Asılıdır: Eyni Adam, Fərqli Şəraitdə 98
Kimliyi Həm Daşımaq, Həm Gizlətmək:
Tipik Bir Güneylinin Görünməz Yükü 98
Eyni Adam, Fərqli Otaqlarda: Kimlik Kontekstə Görə Dəyişir 99
6.4 Kimlik Spektr Kimi: Daha Dəqiq Bir Çərçivə 99
Spektr Niyə Kateqoriyadan Yaxşıdır: Üç Səbəb 100
Növbəti fəsil 100
Fəsil 7 – Yeddi-Dərəcəlik Kimlik Spektri:
Güneyi Azərbaycanda Kimliyin Təhlili Modeli 101
7.1 Yeddi Dərəcəlik bir Kimlik Modeli (GA7KS):
Güneyi Azərbaycanlı Olmağın Yeddi Yolu 101
Birinci Və Yeddinci Mövqelər –İdeoloji Cəhətdən Qatı Kənarlar 101
İkinci və Üçüncü Mövqelər: Dominant-İranlı, Manqurd,
Azərbaycanlı Gizli ya Simvolik 103
Dördüncü Mövqe: Mərkəz – İki Kimlik, Bir Həyat 103
Beşinci Və Altıncı Mövqelər: Azərbaycanlı-Dominant 103
Güneydə Azərbaycanlılıq və Türklük: İki Ad, Bir Kimlik 104
Yeddi Mövqe – Amma Sonsuz Fərd 104
7.2 Spektr Necə Quruldu: Nəzəriyyə və Real Səslər 105
Birinci İstiqamət: Zəmin – Gerçək İnsanlar, Gerçək Söhbətlər 105
İkinci İstiqamət: Nəzəriyyə – Nümunəni Adlandırmaq 106
Nəticə Kəşf Edilmiş, Uydurulmamış 106
7.3 Güneydə Türklük: Kimlik Spektrindəki Yerinizə Görə Cavab Dəyişir 107
Amma Bir İstisna Var 107
İran Sistemi Türklüyü Necə İstifadə Etdi 107
7.4 Kimliyi Sabit Deyil: Bir İnsanın Kimliyi
Spektr Üzərində Hərəkət Edə Bilər 108
Müsahibələrdən: hərəkətin üç nümunəsi 108
Hərəkətin Asimmetrik Xarakteri 109
Ailə İçindəki Parçalanma 109

7.5 Spektrin Göstərdiyi: Digər Çərçivələrin Görmədikləri 110
Birincisi: Variasiyanı Görür, Onu Süpürmür 110
İkincisi: İnsanların Harada Toplandığını Göstərir 110
Üçüncüsü: Hərəkəti Görür 111
Dördüncüsü: xarici çərçivə deyil, daxili həqiqətdir 113
Nəticə: Spektr Nə Etmir 113
Fəsil 8 – Spektr Praktikada: Güneyi Azərbaycanlıları Xəritələndirmək 115
8.1 Kimlik Spektri Gündəlik Həyatda 115
Üç Gündəlik Nümunə 116
Kimlik Gizlənir – Amma Yox Olmur 116
8.2 Spektrdə 3'dən→5'ə atılmaq: İnsanlar Spektrdə Necə Hərəkət Edir? 117
Nə Amil ya Amillər Hərəkəti Başladır? 117
Əks İstiqamətdə Hərəkət: 7-dən 5-ə 117
Hərəkətin asimmetrik xarakteri 118
Ailə İçindəki Parçalanma 118
8.3 Makrodan Mikroya: Kollektiv Kimlik Mənzərəsi 118
İki Hipotetik Ssenari 119
Quzey-Güney Üst-Üstə Düşməsi 120
8.4 Müəllifin Müşahidələri: Otuz İlin Şahidliyi 120
Nə gördüm 120
Otuz ilin mənası 121
Fəsil 9 – Eyni Azərbaycanlı Ailə, Eyni Ana, Eyni Dil, Eyni Ev – Fərqli Kimliklər Necə Yaranır? 123
9.1 Eyni Ailə, Eyni Ev, Eyni Dil, Amma Fərqli Kimliklər: Sualın Özü 123
9.2 Kimliyi Romantik Yox, Analitik Şəkildə Təhlil Etmək: Eyni Ailə Fərqli Kimliklər (EAFK) Modeli 125
9.3 Təbiət mi, Tərbiyə mi? Fərqliləşmənin İki Qaynağı 127
Tərbiyə: Mikro-Mühit Fərqlilikləri 127
İkisi Birlikdə 128
9.4 Emosional Rezonans: Bir nəğmə onu ağlatdı. Qardaşı isə eyni nəğməni eşitdi, amma heç nə hiss etmədi 128
Emosional Rezonans Nədir? 128
Niyə Eyni Stimul Fərqli Reaksiya Doğurur 129
9.5 Fərdi İnterpretasiya: Niyə Eyni Hadisə Hər Kəsdə Fərqli İz Buraxır? 129
Lətifə İçəridən Necə İşləyir: Kimliyi Aşındıran Mexanizm 129
Hər Zarafat Kiçikdir – Hamısı Birlikdə Böyükdür 130
9.6 Kimlik Spektrində Mövqe: Kimlik Sabit Deyil, Davamlı Bir Nəticədir 130
9.7 Modeli Daha Yaxşı Tanımaq Üçün, Gəlin Onu Real Bir Ailədə Görək 131
İnsan A – Kimlik Spektrində Üçüncü mövqe: İranlı-əsas, Azərbaycanlı-ikinci 131
İnsan B – Kimlik Spektrində Altıncı mövqe: Güclü Azərbaycanlı identifikasiya 132
İnsan C – Kimlik Spektrində Dördüncü mövqe: Balanslaşdırılmış ikili kimlik 133
EAFK Modeli Nə Göstərdi 133

9.8 Kimliyi Təhlil Etdik – İndi Onu Silməyə Çalışan Sistemi Təhlil Edək 134
Fəsil 10 – Azərbaycan Kimliyini Əzməyə və Silməyə Cəhd:
Assimilyasiya Üçün Fərqli Mexanizmlər 135
10.1 Heç Kim Kimlik Təzyiqindən Qorunmur:
Prezidentin Belə Kimliyini Əzməyə Çalışan Bir Sistem 136
Bu hadisənin mənası nədir?
Prezidentə ana dilində danışmağa icazə verilmir 137
Bunu qərbin çox-milli dövlətləri ilə müqayisə edin 137
Kimlik sıxışdırmasından heç kəs istisna deyil 138
10.2 Kimliyi Silmək Üçün Çox Sayı (Ən Azı Səkkiz) Mexanizm 138
10.3 Uşaq Ana Dili Azərbaycanca Danışdı, Pul ilə Cərimələndi:
Sinif Otağından Başlayan Kimlik Silmə –
"Ana dilini unutmalısan" zülmü 139
Dostum 20 tümənlə gəldi bir gün, ana dilini danışmaq istədi,
və cəzasını ödəmək istədi 140
Bu yalnız bir məktəb deyildi, Bir ümumi strategiyadır 140
10.4 Ekranda Ana Dilini Danışmaq: Birdən Separatçı Olursunuz 141
Atabəy filminin təqdimat mərasimində Türk düşmənliyi 141
Görünməzlik necə işləyir 143
Rəqəmsal dəyişim 143
10.5 Güldürərək Aşağılamaq: Etnik Lətifə Kimliyin
Üzərinə Silah Kimi Atılanda 144
2006: Bir karikatur, yüz minlərlə insan 144
Gülüş niyə silah kimi işləyir 145
10.6 Uşaqlarınıza Azərbaycanca və Türk Adları Verə Bilməzsiniz:
Ən İbtidai İnsan Haqqını Qadağan Etmək 145
10.7 Şəhərlərimiz və Kəndlərimizin Adlarını Dəyişdirirlər:
Torpağa Dilimizi Unutdurular 147
Bu Bürokratik akt Deyil – Kimlik Məsələsidir 148
İkiqat Çaşqınlıq: Hansı Adı İşlədim? 149
Şəhərlərimiz və Kəndlərimizin Adlarını
Unutmayacağıq, Unutdurmayacağıq 150
Miyananın Ərinclik kəndi və Türkiyənin
tanınan İncirlik (Əncirlik) şəhəri? 153
Quzeylə və Azərbaycan sərhəddəki şəhərlər:
"Fars" və "İran" sözcüklərini əlavə etdilər 154
Yer Adlarımızın Farslar Üçün Tələffüz Çətinliyi,
yoxsa Kimliyimizi Silmək Üçün Bəhanə? 158
Fonetik problem siyasi problemin örtüyü idi 159
Azərbaycanının Xalqının Adların Dəyişdirilməsinə Reaksiyası 159
10.8 Parçala və Hökm Sür: Güney Xalqını Altı Əyalətə Parçaladılar 160
Zəncan Rayonunun Nümunəsi: Rəqəmlər Niyyəti Göstərir 160
Parçalanmanın Siyasi Nəticəsi: Səs Yoxdur 161
"Parçala və Hökm Sür" Strategiyası: Qədim Üsul, Müasir Tətbiq 161
Parçalanma və Adların Dəyişdirilməsi: Eyni Layihənin İki Ölçüsü 162
Bu nə deməkdir? 163

10.9 Siz Türk Deyilsiniz, Yalnız Türk Dili Danışırsınız,
və ya Azərsiniz: Sizin Üçün Başqa Bir Kimlik İcad Etdilər 163
Birinci uydurulmuş hekayə:
"Siz Azərisiniz, amma Türk deyilsiniz." 164
İkinci uydurulmuş hekayə:
"Siz əslən İranlı idiniz, Monqol işğalı sizi Türkləşdirdi." 164
Hekayənin analitik problemi..... 165
10.10 Adını Belə Çəkmə:
Kimlik Danışılması Qadağan Olan Mövzuya Çevriləndə 165
Mexanizm necə işləyir 165
Susqunluğun nəticəsi..... 166
10.11 Ana Dilini Sevmək Suç Sayılır: Pan-Türk Damğası 166
Etiket kimə tətbiq olunur 166
Hüquqi nəticələr 167
Ən böyük zülm..... 167
10.12 Toplanan Təsir: Səkkiz Mexanizm Birlikdə İşləyəndə Nə Baş Verir 167
Təbrizdə adi bir gün..... 168
Toplanan təsir nədir 169

Fəsil 11 – Od Hər Ağacı Eyni Yandırmır: Assimilyasiya Qarşısında
Kim Kimliyini Qoruyur, Kim Təslim Olur və Kimliyini Satır? 171

11.1 Assimilyasiyanın Amilləri:
İnsanları Kimliklərindən Uzaqlaşdıran Nələrdir? 172
11.2 Ən Böyük Təhlükə: Çox Valideynlər Uşaqları ilə Artıq
Azərbaycanca İlə Yox, Fars Dilində Danışmaya Başlayıblar..... 173
11.3 Assimilyasiyanın Psixologiyası: İnsanın İçərisindən Necə Görünür?..... 174
11.4 Kim Assimilyasiya Olur, Kim Müqavimət Göstərir? 175
11.5 Şəxsiyyət Xüsusiyyətləri: Kimlik Müqavimətinin Gizli Faktoru 176
11.6 Manqurd Doğulmur, Yaradılır: Assimilyasiyanın Ən Dərin Mərhələsi..... 177
Assimilyasiya Sisteminin Ən Uğurlu Məhsulu..... 178
Manqurdlar Kimliyimiz Üçün Ən Böyük Problemdirlər 178
11.7 Böyük Mənzərə: Bir Əsr Basqının Makro Nəticəsi –
Assimilyasiya Nə Qədər Kimliyimizi Silə Bilib? 179

Fəsil 12 – Oyanış: Güneydə Azərbaycanlı Kimlik Necə Dirilir 181

12.1 Kimlik Necə Oyanır? Oyanışı Oyadan Mexanizmlər və Amillər..... 181
12.2 Sənə "Türk Deyilsən" Dedilər – və Sən Daha Güclü Bir Türk Oldun:
Kimlik Hücumu Şüuru Necə Oyadır 183
12.3 Bir Şeir Bir Milləti Oyatdı: Ədəbiyyat və Kimlik Oyanışı..... 184
12.4 Ana Dilimizi Sistem Öyrətməzsə və Öyrənilməsini
Qadağan Edibsə, Özümüz Öyrənirik..... 185
12.5 Traktor (Tirəxtur) Futbol Komandası:
Stadion Siyasi Meydana Çevriləndə..... 186
12.6 Bir Nəfərdən Kütləyə: Fərdi Oyanış Cəmiyyətə Necə Yayılır? 189
12.7 Güneydə Xalqımızın Oyanışını Dəstəkləyən Texnologiyalar:
Peyk Televiziyası, İnternet və Sosial Media,
Kimlik Sərhədlərini Necə Yıxdı 190